

ארבע וסודות

מאמר

שיחת חברים חלק ב' פתח כניסה לעולמינו הפנימי

צב"י: בדיוק לזה התכוונתי כשאמרתי שצריכים לחלק את הטירדות לסוגים שונים. ודאי שישנן טיטרדות ששייכות לכולם, כגון אלו שתיארת עכשיו. אבל חשוב מאוד להפריד בין טיטרדות "מקריות", לטיטרדות "מובנות" בעצם צורת החיים. כל הטיטרדות שעליהן דיברת עכשיו, הן מקריות. ברוך ה' לא בכל יום נתקלת מכוונת הכביסה ולא בכל יום הילד חולה, ומי שאלו הן כל טיטרדותיו הוא במצב טוב מאוד... עיקר הבעיה שיש לנו בטיטרדות היא באמת בטיטרדות שהן "מובנות" בעצם סדר החיים שלנו.

יעקב: ואתה אומר שהטיטרדות האלו מגיעות בעיקר מיסודות המים, הרוח, והאש?

צב"י: כן, בדיוק. בעלי יסוד העפר סובלים פחות מטיטרדות מובנות בסדר היום שלהם, משא"כ בעלי שאר היסודות שיותר עלולים לטיטרדות כאלו. אז בוא נעמיד כל סוג לעצמו, וננסה לראות מה הם סוגי הבעיות השונות, ואיך נוכל לפתור אותן.

יש בכללות שלש סיבות לחיי טירדא: כנגד יסוד האש, הסיבה היא שהאדם מנסה לשאת משא מדי כבד של מטלות ומשימות, שהם מעבר ליכולותיו. כתוצאה מכך, האדם מוכרח לחיות במרדף תמידי אחרי כל חלקי הפאזל של חייו ש"נופלים", והוא סובל מלחצים, דאגות, וכעסים תמידיים על שאינו מצליח להשתלט על אחריותו הרבים.

כנגד יסוד הרוח, הסיבה היא שהאדם

צב"י: יש כמה סיבות למה אנשים סובלים מריבוי טיטרדות. כמובן, לא חסרות סיבות לטיטרדות, אבל אני לא מתכוין עכשיו למהות הטיטרדות עצמן. אני מתכוין שיש כמה סיבות בתוך האדם עצמו, שגורמות לו להיות עלול יותר לחיי טירדא. וכדרכנו, בוא נדבר ע"ז ממבט ארבעת היסודות.

יעקב: התכוונתי לשאול אותך איך מסתכלים על כל הנושא הזה של הטיטרדות ממבט ארבעת היסודות...

צב"י: אז ככה: המטרה הראשונה שלנו בשלב הזה הוא לבנות סדר חיים שיאפשר לנו יישוב הדעת ומנוחת הנפש תוך כדי כל מה שאנחנו עושים. אחרי זה ננסה לדאוג שהמעשים האלו יהיו מדויקים לפי מידות נפשינו ומלאי תוכן פנימי, אבל השלב הראשון הוא קניית היישוב הדעת שיאפשר לנו להיות באמת "נוכחים" בכל מה שאנחנו עושים, היפך חיי ה"מרדף" שדיברנו עליהם.

ממבט ארבעת היסודות, יסוד העפר הוא היסוד האחראי למידות הסדר, הקביעות, והמנוחה, ובדרך כלל, מי שטבעו מיסוד העפר יסבול פחות מחיים מלאי טיטרדות.

יעקב: אבל איך זה עובד? הרי מאורעות החיים המטרידים אינם מדלגים עליו רק בגלל שיש לו יסוד העפר... וכי זה יגרום שמכונת הכביסה שלו לא תיתקל פתאום, או שהילד שלו לא יחלה...?

רקע: בשבועות האחרונים, יעקב וצב"י התמקדו בשלב הראשון של הכניסה לעולם הפנימי, שהוא בניית סדר חיים מאוזן ועדין. בסוף שיחתם שבוע שעבר, הם התחילו להציע תרגיל למי שנמצא במצב של ריבוי טיטרדות, כשהשלב הראשון הוא לערוך רשימה של כל המחשבות השונות המטרידות אותו.

צב"י: נו, יעקב, איך היה? הצלחת לערוך את הרשימה שדיברנו עליו?

יעקב: כן! באמת ישבתי כמה פעמים במשך השבוע, ורשמתי לעצמי את המחשבות השונות שפורחות לי לפני השינה או באמצע התפילה, והופתעתי מאוד לראות את הכמות של מחשבות שונות על נושאים שונים שהיו ברשימה! אבל אני עדיין לא יודע לאיפה בדיוק זה הביא אותי... לא הרגשתי שזה כ"כ הרגיע אותי רק להעלות את הדברים על הכתב, ואולי זה אפילו זעזע אותי קצת לראות כמה טיטרדות באמת יש לי...

צב"י: השלב הראשון לפני שניגשים לתקן כל בעיה הוא פשוט להבין ברור מהי הבעיה. ולכן, לפני שניגש לנסות למזער את הטיטרדות, צריכים קודם כל להכיר בבירור מה הן הטיטרדות שיש, ומאיזה סוג הן.

יעקב: מה הכוונה "מאיזה סוג הן"?

יעקב: חייב להיות שיש כוח אחד שהוא השורש של כל מה שנותן לי סיפוק?

צבי: כן. נפש האדם בנויה כמו אילן - יש לו גזע אחד, שמתפצל להרבה ענפים ותת-ענפים. אבל חייב להיות שיש כח אחד מרכזי, שהוא מה שנותן הכי הרבה סיפוק. וככל שתזוהה מה הוא ותנסה לבנות את מעגל פעילותך סביבו, כן תתחבר יותר למה שאתה עושה, ותירגע מכל הטירדות ששורשם מחוסר סיפוק.

יעקב: זה מזכיר לי את דברי החוכות הלבבות הידועים שיש לאדם לעבוד לפרנסתו בסוג של עיסוק שהוא נהנה ממנו - וראים את היסוד שאתה אומר, שהאדם צריך להיות מחובר למה שהוא עושה, ולקבל מפעולותיו סיפוק נפשי...

צבי: יפה מאוד!

יעקב: אני לא יכול להגיד בטוח, אבל בינתיים לא נראה לי שהטירדות שלי הן מהסוג הזה. באופן כללי אני כן מרגיש די מחובר למה שאני עושה... כשאני מסתכל על הרשימה שלי, הטירדות מגיעות מהרבה כיוונים, אולי יותר כמו יסוד הרוח שתיארת...

צבי: זה שהטירדות מגיעות מהרבה כיוונים זה לא אומר ששורש הטירדות הוא מיסוד הרוח. בכדי לאבחן את זה אתה צריך לשאול את עצמך: האם יש לי סדר וכיוון ברור לפעולות העיקריות שלי? אם יש לך כיוון ברור לעיקר סדר היום שלך, אז הטירדות השונות יכולות להגיע או בגלל שאתה לא מחובר מספיק לסדר היום שלך, מיסוד המים, או בגלל שחוץ מסדר היום שלך יש לך ריבוי גדול של דברים אחרים שאתה גם כן רוצה, מעבר למה שאתה יכול להשיג, וזה מיסוד האש...

הבעיה של חוסר הכיוון של יסוד הרוח הוא בעיקר אם גם לסדר היום העיקרי שלך אין כיוון ברור. או שבכלל

אחת על הטירדות השונות שלך, ולנסות להבין מה הצד השווה שבהן, וזה יראה לך מאיפה הן מגיעות...

יעקב: כנראה זה ייקח לי קצת זמן... אולי בינתיים תגיד לי בקצרה איך מתקנים כל אחת מהבעיות האלו...

צבי: בסדר, אנסה.

לגבי הבעיה הקשורה ליסוד המים של חוסר סיפוק, הייתי מציע שתעשה

מקורות ומקבילות

טירדות מובנות מול טירדות מקריות – ספר תיקון כח הריכוז, פרק ט.

טירדות מחמת ריבוי של רצונות מעבר לכוחותיו – ספר הכרה עצמית והעצמת הנפש פרק טו, ספר תיקון כח הכעס פרק ה, ספר דע את נשמתך פרק ט אות ה.

הפתרון לטירדות מחמת חוסר חיבור האדם לפעולותיו – ספר תיקון כח הריכוז פרק ז, (עמו' 176-184), ספר הכרה עצמית והעצמת הנפש פרק יב (עמו' 672 והלאה).

טירדות מחוסר כיוון מרכזי לסדר היום [ופתרון לכך] – ספר תיקון כח הריכוז פרק ט', (עמו' 235-222).

רשימה של כל הדברים שעשית בעבר שנתנו לך תחושה של סיפוק פנימי. תקדיש לזה קצת זמן, אולי אפילו כמה ימים, ותנסה לחשוב על כל מיני כיווני פעולה שנתנו לך סיפוק. ואז תנסה לברר מהי הצד השווה שבהם, ומה נתן יותר סיפוק ומה פחות, ולאט לאט תנסה לברר מהי המקור בעצמך, הכח השורשי בקרבך, שהוצאתו אל הפועל נותנת לך הכי הרבה סיפוק.

מתפזר בין ריבוי של כיווני פעולה, כשכל כיוון אינו קשור לכיוון השני, וכל אחד מטריד אותו מכל שאר כיווני פעולותיו. כתוצאה מכך האדם אינו מצליח לבנות לעצמו סדר יום מרוכז, וזה גם יכול לגרום לו בעיה נוספת - שבכל זמן פנוי הוא תמיד יסתפק איפה להשקיע את עצמו, אם ללכת לכיוון האחד, או אולי לכיוון השני...

וכנגד יסוד המים, הסיבה לריבוי הטירדות היא שהאדם אינו מתחבר לפעולותיו ואינו מקבל מהם סיפוק. שורש הבעיה הזו יכולה להיות משאיפה חזקה מדי של יסוד המים שתובעת ריבוי גדול מדי של הנאות, ולכן האדם אינו מוצא סיפוק במהלך חייו הנורמליים. או לאיך גיסא, שורש הבעיה יכולה להיות בכך שהאדם אינו מספיק שם לב למלאות את הצורך הבסיסי של יסוד המים ולהיות מחובר לפעולותיו, והוא בוחר לעשות פעולות שאינן מתאימות לטבע נפשו, או להתמקד מדי הרבה על חסרונותיו, או תמיד לשאוף לעוד, ועוד סיבות שונות. אבל הצד השווה שבכל המקרים האלו הוא שהאדם פועל מבלי לקבל סיפוק מפעולותיו. וכתוצאה מכך, כל פעולותיו מהוות עבורו טירדה כיון שאין לו רצון פנימי לפעול אותן, והוא גם פתוח תמיד למחשבות מנקרות אולי לעזוב את מה שהוא עושה ולעשות משהו אחר, כיון שאיננו מחובר למה שהוא עושה.

יעקב: אז בקיצור, אתה אומר שיש ד' סוגי טירדות: טירדות מקריות, טירדות של לחץ מעבר לכוחותיו, טירדות מחוסר כיוון, וטירדות מחוסר סיפוק...

צבי: אכן, סיכמת מאוד יפה!

יעקב: אבל עכשיו, איך אני יודע מאיפה מגיעות הטירדות שלי?

צבי: לשם כך יש לנו את הרשימה שערכת! עכשיו אתה צריך לעבור אחת

יעקב: ואיך זה עוזר?

אין כיוון ברור, ואתה משנה כל הזמן מה שאתה עושה או לומד, או שיש לך הרבה כיוונים שונים בלי שאף אחד מהם הוא הכיוון המרכזי, כגון שיש לך הרבה סדרים שונים זה מזה, או הרבה פרוייקטים שאתה מנסה לעבוד עליהם בד בבד...

יעקב: אז גם זה לא כ"כ נראה לי.

נראה לי שעיקר סדר היום שלי הוא די מסודר... הטירדות שרשמתי עסוקים בהמון דברים קטנים שאני רוצה לסדר. זה לא שאני לא יודע מה אני רוצה לעשות עם רוב הזמן שלי, רק שתמיד יש עוד המון סידורים קטנים מסביב...

צבי: כי הדרך היחידה לעזור לאדם שסובל מריבוי של רצונות היא להביא אותו למצב שהוא לא ירצה את הרצונות האלו שמעבר לכוחותיו. אולם, שורש כח הרצון מגיע מיסוד האש, ואם יש לאדם יסוד האש חזק, זה עלול להיות מאוד קשה לו להגביל את רצונותיו, למרות שהוא מבין בשכלו שאין לו מספיק כח לבצע אותם...

יעקב: אני דווקא מזדהה עם התיאור הזה... אז איך עוזר הדירוג של הרצונות לכך?

צבי: הדרך הנכונה לגרום לאדם לרצות לצמצם את רצונותיו, או במילים אחרות להסכים לוותר על רצונותיו, הוא להביא אותו למצב שהוא יראה בחוש מה הוא ירויח מויתור כזה. אתה צריך להביא אותו למצב שהוא יראה שיש לו כמות מסויימת ומוגבלת של זמן וכוחות, וכל מה שהוא מבזבז על רצון קטן וטפל, יגרע ישירות מרצונו הגדול העיקרית. ככל שהוא יראה את המשקל הזה לנגד עיניו ביתר בהירות, כן ייקל לו להסכים לוותר על רצונותיו הקטנים, כי הוא יראה שהוא באמת אינו מוותר כלל...

יעקב: אז אם הבנתי נכון, רשימת ודירוג כל הרצונות עוזרים לאדם להפנים שהוא צריך תמיד לשקול רווח של אחד נגד הפסדו של השני...

צבי: כן, זה בדיוק הרעיון...

יעקב: הבנתי... אז אולי אנסה השבוע לעבוד על הדירוג הזה, ונראה שבוע הבא איך הצלחתי להתקדם עם זה...

צבי: בעזה!"

סיכומים שיחת חברים

נושא הטירדות ממבט ארבעת

היסודות:

❖ **יסוד העפר** הוא השורש לסדר ומנוחה, היפך חיי טירדא. הטירדות קשורות בעיקר לשאר שלושת היסודות:

❖ **יסוד המים** - האדם אינו מתחבר למה שהוא עושה [חוסר ביסוד המים], ולכן מוטרד הן מכל מה שהוא צריך לעשות והן מזה שהוא אינו רוצה לעשות אותו.

הפתרון - למצוא את הנקודה השורשית שאליה נפשו מתחברת, ולנסות ככל היכולת לקרב את עיסוקיו לאותו תחום.

❖ **מיסוד האש** - יש לאדם ריבוי של רצונות מעבר למה שביכולתו לבצע, והוא כל הזמן במרדף להספיק עוד ועוד מהם.

הפתרון - לרשום את כל רצונותיו, הן הגדולים והן הקטנים ברשימה אחת, ושוב לדרג אותם מהכי חזק להכי חלש.

המטרה - להפנים שכל פעם שהוא בוחר להשקיע את עצמו ברצון חלש, זה בא על חשבון רצון חזק יותר. ולהביא אותו למקום שהוא ירצה לוותר על רצונותיו החלשים בשמחה.

❖ **מיסוד הרוח** - סדר היום של האדם אינו בנוי סביב כיוון אחד מרכזי. (ופתרון לכך ספר תיקון כח הריכוז פרק ט', (עמו' 235-222)).

שאלה:

נתבאר למעלה שמכח יסוד הרוח, האדם יכול לגלות את האמונה מתוך עצם כוחות הנפש שלו. האם אפשר להרחיב על כך ולהוריד את הדברים יותר למעשה ע"פ שיטת ארבעת היסודות?

כח האמונה מול כח הדעת

תשובה:

מצד כוחות הנפש, הכח העיקרי החוסם בפני האדם את הכרתו בכח האמונה שבנפשו הוא כח הדעת, מיסוד הרוח, ובפרט הגאווה שיש לו מכח דעתו. ולכן ננסה בעזרה"י להרחיב קצת על העניין הזה, להבין איך כח הדעת מעכב את גילוי האמונה, ואיך יש ביד האדם להתגבר על העיכוב הזה ולגלות בס"ד את כח האמונה ביסודיות ובבהירות, מכח יסוד הרוח עצמו.

בדרך כלל אנשים מכירים שני סוגי "הכרות" - הכרות מכח הדעת, ו"הכרות" מכח המידות. הכרות מכח הדעת אלו הן ההכרות ההגיוניות, המיוסדות ע"פ שכל, וחופץ ממקרי טעויות, אלו הן ההכרות שהמציאות גם מוכיחה את אמיתתן בפועל. לאידך גיסא ה"הכרות" מכח המידות אלו הן ה"אמונות" שאנשים בוחרים או מתפתים להאמין מכח הרצונות שלהם, כי ככה יותר נוח להם להאמין לפי מידותיהם. ויכול להיות שהם באמת מרגישים משוכנעים ברמה מסוימת שהמציאות היא בהתאם ל"אמונתם" הטפלה, אבל כח האמונה הזו באמת נעוצה בכח הדמיון, שהוא העומד מאחורי פעולות המידות כאשר הן אינן בנויות ע"פ "הלכות דיעות" [ולכן נקראו מידות - מלשון דמיון]. מכח כך, נדמה לאנשים כי הכרת הדעת היא אמיתית, אובייקטיבית, ובטוחה, משא"כ מערכת האמונה, שנתפסת אצל הרבה אנשים כהכרה כוזבת וסובייקטיבית, מכיון שהאמונות שהם מכירים אינם אלא דמיונות של אמונה.

אולם האמת היא לגמרי להיפך. לא רק שהאמונה היא הכרה אמיתית,

אובייקטיבית, ובטוחה, לא פחות מכח הדעת, אלא להיפך - אין שום יסוד ושורש לשום הכרה כלשהי של הדעת אלא כאשר היא מיוסדת על כח האמונה. בלעדי האמונה, קורס כל בניין הדעת ואין לו מאיפה להתחיל. ונבאר את הדברים לפי דרכינו, שלב אחר שלב, כנגד ארבעת היסודות:

יסוד העפר - עם מה בונים?

כנגד יסוד העפר, שעניינו כח של בניין והרכבה, אפשר להבין למה כח הדעת עצמו זקוק לכח האמונה:

לפום ריהטא, מקובל לחשוב כי כח הדעת הוא כח של הכרה, שאיתו מכירים את המציאות. אולם, ההנחה הזו אינה מדויקת. כח הדעת במהותו האמיתי אינו כח של הכרה, אלא כח של חישוב. חישוב היינו כח של פירוק והרכבת נתונים [נתינת צורה להכרה], לעומת הכרת הנתונים כשלעצמם [עצם ה"חומר" של ההכרה]. ניקח לדוגמא מחשבון - הוא יכול לתת לך תוצאות של חישוב מדהימות, אבל הוא יחשב רק כפי הנתונים שתזין אליו. הוא לא יכול להמציא את הנתונים. בדיוק כך עובד כח הדעת שבנפש. כל כח הדעת בנוי על הכרה שקודמת אליו, שאותה הוא מחשבן.

ביתר דיוק - ע"י כח המחשבה [החכמה] האדם מחשבן את הנתונים, ואז ע"י כח הדעת האדם לוקח את אותם חשבונות, והוא שוקל, מברר, ומכריע איך לתפוס את המציאות. אבל ההכרות הבסיסיות הם קודמים למחשבה ולדעת. וא"כ, צריכים להבין - מהו המקור של אותם הכרות?

יש כאן עוד נקודה: ההכרות הבסיסיות הם תמיד הכרות מסופקות, שאותם המחשבה והדעת מנסים לברר ולהכריע. היוצא מזה הוא שבכל הכרה, הספק הוא תמיד ה"מרא קמא" - הוא היה כבר לפני שיקול הדעת, ולכן גם אחרי שיקול הדעת תמיד אפשר לחזור ולהסתפק האם הדעת הכריעה נכון, כי תמיד ניתן להחזיר את הגלגל אחורה ולטעון שצריכים לשקול

את הדברים עוד פעם מחדש. ויש להוסיף שגם הדעת עצמה מכירה בכך שאין הכרתה מוחלטת. שהרי תמיד יש צד של הטעיה, וגם כשהדברים נראים ברורים, הרי הדעת מכירה בכך שפעמים אנשים היו בטוחים שאינם טועים ובסוף התגלה שהם כן טעו. והיינו כנ"ל - שכל כח הדעת הוא לשקול ולהכריע, אבל אין לדעת כח לנצח את הספק לגמרי ולהפקיע אותו מעיקרא. וא"כ, יוצא שבאמת יש מקום גדול להסתפק האם להסתמך על הכרעת הדעת עצמה. כלומר, גם במקרה שהדעת כן מכריעה את הספק, אבל מי אומר שיש להאמין לכח הדעת? אולי הוא טועה? ובאמת יש כאן בעיה, כי הספק הזה עצמו הרי א"א להכריע מכח הדעת... וא"כ, מאין תבוא ההכרעה?

יסוד הרוח - מי אני?

השאלה הזו היא שאלה יסודית מאוד, ומטרתה להביא את האדם להכרה היסודית הבאה, המקבילה ליסוד הרוח: האדם צריך להכיר, בינו לבין עצמו, שהן הכרת הספיקות, והן הכרת הדעת, שתיהן הן "חוויות" שהוא עצמו חווה בינו לבין עצמו.

עצם כח ה"חוויה" הזה [המקביל ליסוד הרוח] הוא כח של הכרה שקודם לכח הדעת. האדם לא חווה את כח הדעת דרך כח הדעת. האדם חווה את כח הדעת בדיוק כמו שהוא חווה את כח הספק - ממקום שלמעלה מן הדעת. המקום הזה נקרא גם כח האמונה. כל הכרה למעלה מן הדעת שהאדם מכיר, הוא מכיר רק מכח האמונה. למה הוא מאמין בה? כי הוא מכיר שכן המציאות, או בנוסח אחר - הוא מכיר כי כן ברור לו בטבע הפנימי שלו, כשהוא "הולך ישר כמו שעשאו האלוקים". מאותו מקום האדם חווה את הכרת הספיקות, מאותו מקום הוא חווה את כח הדעת שלו שבא להכריע אותם, ומאותו מקום הוא נותן אימון הן בהכרת הספיקות מחד, והן בכח הדעת להכריע אותם מאידך. בלי אמונה אין כלום! אין

להכיר יותר את כח האמונה שכבר גלוי בתוכו, ולהרחיב אותו עוד ועוד.

יסוד המים - מה זאת אהבה?

כנגד יסוד המים יש באדם כח של נתינה ואהבה. והנה, אין לך אדם שאינו מכיר את המושג אהבה, וכח האהבה טבוע בשיעור מסויים בכל נפש. אולם, כבר האריך המכתב מאליהו בקונטרס החסד להראות שכל כח האהבה מיוסד רק על כח של נתינה לשמה, רצון אלטרואיסטי. והרי כח נתינה כזה אינו קיים במערכת הדעת. מכח הדעת אין האדם יכול לפעול אלא לתכלית, "כל פועל פועל לתכלית", ועל זה נאמר "אין בטוב למעלה מעונג ואין ברע למטה מנגע" - אין תכלית אחרת חוץ מהשגת תענוג או בריחה מכאב. הדעת גם מכירה בתענוג רוחני יותר ותענוג חומרי יותר, אבל בסופו של יום הדעת דואג אך ורק להשגת התענוג שלו.

והתוצאה מזה הוא שבלי כח האמונה, שהוא כח של הכרה שלמעלה מן הדעת, אין בכלל מושג בעולם של אהבה וחיבור אמיתי, לא בין אדם לחבירו ולא בין אדם למקום. כל יחס שיתכן מכח הדעת אינו אלא יחס של "מקח וממכר", שבו כל אחד דואג בסופו של יום רק לתועלת עצמו, רק שהוא מבין כי הכי כדאי לתועלת עצמו להתנהג בצורה "נימוסית" כאילו שאיכפת לו גם מאחרים, וכך לבנות נאמנות בין כולם, כך שבסופו של יום יהא טוב לכולם, העיקר שגם הוא ירוויח ככה בסוף...

אולם, כל ישר הולך יודה - וגם זה ברור לו לאדם רק מהכרה פנימית בינו לבין עצמו - שלמרות שכל התיאור הנ"ל באמת מתאר את המציאות של מערכת הדעת ושל החלק הלא לשמה של הנפש - רצונות הגוף, מכל מקום בד בבד ברור לו שזה לא מי שאני! מי שיש לו נשמה באפו לא יוכל בשום אופן להשלות את עצמו שהוא בהמה, הדואג רק לעצמו ואין לו דבר אחר בעולמו חוץ מהנאתו שלו! זה בדיוק כאילו יגידו לאדם להיכנס לחדר

את התשובה לשאלה ש-"מכוח מה אני חווה את החוויות האלו?" מי המניע את כל מערכת החוויות שלי? שהרי הדעת עצמה היא מערכת שהאדם מניע בעצמו, ומכוח כך האדם גם מתגאה בדעת שלו, שהרי הוא מרגיש שכל ההכרות האלו "אני" השגתי "בעצמי". אולם, ברגע שמכירים שגם עצם מערכת הדעת אינה מערכת מוחלטת, ואינה אלא סוג של "חוויה" שאנחנו חווים "כאילו" יש לנו כח בעצמינו - אז פתאום חוזרת ומתעוררת השאלה - מאיפה מגיעים כל הכוחות האלו אלי?

והתשובה כמובן מונחת מיניה וביה - האדם חש שאינו אלא שליח ו"ידא אריכתא" של מי שאמר והיה העולם. כל מהותו, הכולל גם כל כח דעתו, אינו אלא ענף מן השורש של המציאות הגדולה הזאת של רצון השם, שרק הוא ית' יש לו כח בעצם. מכוחו אנחנו חווים את מציאותינו, וכל ענפי ההכרות, הן של הספיקות והן של הדעת, אינם אלא ענפים של רצונו ית'.

סיכום מה שנתבאר עד עכשיו

עד כאן נתבאר שני כוחות יסודיים בנפש אשר מכוחם האדם יכול לגלות את כח האמונה שבתוכו: מהכרת כח החוויה שלו [שזה שורש תנועת הנפש, כנגד יסוד הרוח] המתגלה רק ע"י כח האמונה שלמעלה מן הדעת, ומהכרת אמונת האדם בעצם הכרות הדעת שלו [שאינתם האדם בונה את כל הכרתו, כנגד יסוד העפר], שלמדנו להכיר שגם שם הוא נצרך לאמונה.

עכשיו ננסה להמשיך בס"ד - כנגד יסודות המים והאש - להכיר שני כוחות נוספים בנפשו של האדם, הגלויים גם הם לפחות במידה מסויימת אצל כולם, למרות שגם הם בנויים ומיוסדים אך ורק על כח האמונה. וכמו בכוחות הנ"ל, גם מכוח הכוחות האלו יכול האדם לבוא

לא ספיקות, ולא דעת שתכריע אותם! רק אחרי שהאדם האמין בהכרותיו המסופקות, והאמין בכח דעתו, משם ואילך הוא יכול גם להיכנס לעצם שיקולי הדעת ולהכריע בפועל. אבל כל זה מתחיל רק מכח האימון היסודי [המקביל ליסוד העפר] שהוא נותן בכל הכרותיו האלו, ממקום של אמונה שלמעלה מן הדעת.

מכיון שהנקודה הזאת היא כל יסוד גילוי כח האמונה מכח יסוד הרוח, לכן נרחיב בו עוד קצת.

מכח הדעת, אין שום כח להוכיח שמישהו אכן חווה את החיים. כל אדם שפוגשים יכול להיות, מבחינת הדעת, "רובוט משוכלל", סוג של "בינה מלאכותית" - רואים איך שהוא מגיב לכל המתרחש סביבו, אבל האם הוא חווה את זה? אולי הכל אינסטינקטים, תגובות בנויות בתוכו, מבלי שתלווה להם חוויה פנימית? ובכלל - מה זה אומר לחוות את החיים - מי חווה את זה? "אני" חווה - מי זה אני? ועוד יותר מזה - מי אומר שהוא קיים בכלל? אולי הוא לא קיים?

כל מה שאפשר להצביע עליו לפני הדעת הוא רק ה"סדרים", ה"גירויים ותגובות", ה"תוצאות ותולדות" של החוויות של האני. אבל אלו תמיד ניתן להבין כסוג של מכונה מכאנית. אין אפשרות להוכיח לפני הדעת ולהצביע על האני עצמו, החווה את כל עצמם של החיים.

אז מה זה אומר - שאולי אני לא קיים? התשובה הברורה היא שאני חווה את עצמי, לכן אני יודע שאני קיים. אני לא יודע שאני קיים מכח הדעת, אלא אני חווה את הקיום שלי ממקום שלמעלה מן הדעת, ולכן אני יודע שאני קיים.

והנה, עד עכשיו ביארנו איך שכל בניין הדעת עצמו בנוי אך ורק על האמונה שהאדם מאמין בחוויות עצמו, דהיינו בספיקותיו ובכח דעתו להכריע בהם. אבל כשאדם באמת נכנס למקום הפנימי הזה שלמעלה מהדעת, והוא מכיר איך שכל הדעת אינו אלא "חוויה" שהוא חווה בינו לבין עצמו, הוא מיד מכיר

מחוייב לבחירה הנכונה, והוא כן מרגיש אשמה כשהוא "מקלקל ומחריב את עולמו של הקב"ה", וכ"ש כשהוא מקלקל ומחריב אצל אחרים. וכל זה מגיע אך ורק מכח הכרתו הפנימית של הנשמה, שמכיר כי רצונו הפנימי [שלו ושל כל הברואים] אינו עסוק בתועלת עצמו, אלא רצונו באמת הוא מצד אחד להתחבר לכל הטוב שבבריאה, ומצד שני לבטל ולהכניע את עצמו לגמרי ולשמש רק את בוראו בכדי לגלות את רצונו בעולם. מכח הכרה זו, האדם מרגיש החמצה - בינו לבין עצמו - בכל התפתות אחרי רצונו לפי דעתו, שהוא להשיג תועלת עצמו, כי הוא יודע - בינו לבין עצמו - שהוא מחטיא את מטרתו האמיתית ורצונו הפנימי - בינו ובין עצמו - בחיים.

וא"כ, גם מכח התחושה הטבעית של הצדק והטוב ורע שבאדם יכול האדם לגלות לאט לאט, מן הענף אל השורש, את רצונו הפנימי בחיים שלמעלה מטעם ודעת, ומכוחו את כח האמונה השלימה במי שאמר והיה העולם, מכח היותו מי שמפעיל את כל המערכת של כל חווית המציאות כולה, הן שלמעלה מטעם ודעת והן שלמטה מהם.

הישר בעיניו יעשה", בדרך כלל גם טוענים שכן הוא הצדק, אבל לא שגם זה יהא נתון לבחירה... לכולם ברור שישנם כללים כאלו או אחרים שהאדם חייב [או לפחות שראוי לאדם] "בעצם" להיות כפוף אליהם - זוהי תמונת המציאות שברור לכל אדם - בינו לבין עצמו - שכן היא המציאות האמיתית.

אולם, מכח הכרת הדעת לבד לא שייך שום מושג עצמי של צדק, ולא שייך במציאות שום גדר עצמי של טוב ורע. שהרי ההכרה הבלעדית של הדעת מכירה רק אדם העומד ברשות עצמו לגמרי, שכל הרצון שלו הוא רק מה שהוא מכיר ומחליט. כלומר, כלפי הכרת הדעת כח הבחירה הוא כביכול כח מוחלט שעל ידו האדם מחליט מה רצונו. ואף שייחן לכוף את האדם לעשות משהו כנגד רצונו, ואפשר גם לשכנע אותו מה כדאי לו לרצות ומה לא כדאי לו לרצות, אבל אין שום אפשרות - לפי תפיסת הדעת - ל"חייב" אותו במה לרצות, ואין שום הגיון למה שהאדם ירגיש "אשמה" מזה שהוא בחר בחירה רעה.

אך, ההכרה הברורה של כל אדם - בינו לבין עצמו - היא שהוא כן רואה את עצמו

אטום, לנעול את הדלת, ולהסכים שלא לצאת לעולם - האדם לא יוכל לעשות כן לעצמו. אז להגיד לנשמה שתודה שכל רצונה הוא להנאת עצמה זה בדיוק אותו דבר! רצון אנוכי הוא מאסר לנשמה, המבקשת בכל מהותה להשתחרר מהגבלות הגוף ורצונותיה. רצון הנשמה הוא להתחבר לאחרים באמת, להתחבר לבורא עולם באמת, ולחיות כפי טבעה, עם רצון פנימי טבעי לעשות את הטוב ולקיים את רצון השם מכוח שלמעלה מטעם ודעת.

עכ"פ, ההכרה הזאת שכל כח החיבור והאהבה שיש לנפש אינו אלא ענף של הרצון הפנימי שלו שלמעלה מטעם ודעת, יכול לעזור לאדם לגלות את כח האמונה שלו מן הענף לשורש - מכח הכרתו בכח האהבה שלו, הוא יבוא לגלות את כח הרצון והלשמה שלו, ומשם את כח האמונה הפנימית שלו.

יסוד האש - מה זה "רע"?

ועל דרך הנ"ל, כנגד יסוד האש: אין לך אדם שאין לו בנפשו תחושה של טוב ורע. אצל כל אדם יש איזושהי תחושה של צדק, של יושר, של מידה כנגד מידה, של מידת הדין. אפילו אלו שלוחמים ש"איש

בקרוב
במייל

24
עמודים

דע את שתייתך

שתייה של
הקליפה
לעומת
שתייה בפורים:
חייב אנייש לבסומי
בפוריא

שבעים כוחות הנפש לגר"א מים

דברי הגר"א שהמים הם שורש הבריאה

כל התנועות בבריאה קיימים ברוח. בפרק הזו נעסוק בס"ד בסוגית יסוד המים. הגר"א בספר יצירה אומר דבר מחודש: אין לך דבר בבריאה שאינו מורכב ממים. ועוד אומר הגר"א, כל דבר בבריאה שורשו והתחלתו במים. ודברים האלו כמובן צריך ביאור.

בשבעים כוחות הנפש להגר"א, החלוקה הראשונה הם ג' כוחות הראשוניים הנקראים העדר קודם להויה, היולי, וצורה ראשונה. החלוקה השניה הוא הארבעת היסודות שהם אויר מים אש ועפר. כבר עסקנו בכח האויר, ובפרטות אויר ורוח, שהשורש הוא אויר וההתפשטות שלה היא רוח, כח התנועה שבבריאה. כח האויר הוא הכח שלמעלה מתנועה, ושורש

שלשה שלבים של מים

לאחר מכן ביום שני נעשה המים לשני חלקים: "ויהי רקיע להבדיל בין מים מים", נעשה מים עליונים ולמים תחתונים, מכח הרקיע המבדלת. זה שלב שני של המים. ולאחר מכן, ביום שלישי, נעשה שלב שלישי במים: "יקוו המים למקום אחד ותראה היבשה". אלו הם שלשה שלבים של מים.

יש כמה חלקים, בתפיסת המים שבבריאה. יש את ההתגלות של המים במעשה בראשית, ויש את המים בהתגלות בנפש, כי כל מה שקיים בעולם קיים בנפש האדם. נאמר על ראשית היצירה של מעשה בראשית, שבתחילה היה מים שמילאו את כל היקום כולו: "ורוח אלוקים מרחפת על פני המים". זה היה שלב ראשון של המים.

שלשה תפיסות של מים

המים התחתונים. והמים האמצעים - זה הרקיע בתוך המים, להבדיל בין מים למים. מעיקרא היה רקיע במים והסתלקו המים משם, ועכשיו ברקיע אין מים, ונשאר המים רק למעלה ולמטה. וזה עומק הדבר שרק המים הראשונים והמים אחרונים הם חובה אבל מים האמצעים אינם חובה כי בעומק אין מים עכשיו באמצע, ברקיע. במים תחתונים עצמם גופא, יש בהם שני חלקים. היו מים הממלאים את הכל, ויש מים שנקוו אל מים אחד.

בעומק, בשלשה שלבים של המים, נעשה כאן שלשה תפיסות של מים. בחיצוניות, היה שלשה מקומות של גילוי המים: המים ראשונים מילאו את הכל, המים האמצעים נחלקים, והמים האחרונים נקוו ליבשה. מצד כך, יש גם שורש לדינא שיש מים ראשונים, מים אמצעים, ומים אחרונים. אבל בעומק יותר, יש כאן שלשה תפיסות של מים: המים ראשונים - הם המים העליונים. המים האחרונים - הם

שתי בכיות של המים - במים דיום שני ובמים דיום שלישי

וגם היה בכיה שניה של המים: אומרים חז"ל במדרש (חיי שרה) המים ביום שלישי בכו, כאשר המים של מי אוקיינוס היו מתפשטים בלי גבול והקב"ה אמר לשרו של ים די, יקוו המים אל מקום ואחד, ושרו של ים התנגד לכך, ואז הקב"ה בעט בשרו של ים והרגו. ומאז, המים של מי אוקיינוס בוכים. (בדקות, זה גם שורש הקדום למות שבבריאה, מלבד השבעה מלכים שמתו). זה בכי של אבילות. כל בכי מוליד מים: "עיני עיני ירדה מים".

היו שני בכיות של המים (ורמז לדבר: "בכה תבכה"). אומרים חז"ל (במסכת תענית וגם בזוהר) שהמים תחתונים בוכים: 'בעינין למהוי קמי מלכא'. המים התחתונים הם מים מלוחים. זה סוג אחת של בכי של המים, וזה היה בבחינת 'רצוננו לראות את מלכנו', המים התחתונים רוצים להיות קרובים יותר להקב"ה. זה בכי של תשוקה וגעגועים להיות למעלה.

שבעים כוחות הנפש לגר"א מים

מים מעיקרא, יש מים המגיעים מבכי של געגועים, ויש מים המגיעים מבכי של אבילות ומוות.

בשבת אבל לא בכי של צער. יש כאן שלשה תפיסות של מים. יש

יש הבדל בין בכי של געגועים לבכי של אבילות. אומרת הגמרא במסכת שבת, מותר לבכות בכי של געגועים

שלשה סוגי מים - מתוקים, מלוחים, ומרורים

מתגלה מוות, מכח המים המאררים, מלשון מרירות. יש גם מהלכים נוספות במים, אבל בכללות יש ג' סוגי מים: מים מתוקים, מים מלוחים, ומים מרורים (המשך בע"ה בגיליון הבא)

ב"על כל קרבנך תקריב מלח". והמים של יום שלישי, שהם מים של בכי של אבילות ומוות, הם מים מרורים. המוות נקרא מרירות: "מר ממות". אלו הם מים מרים: "ולא יכלו לשתות המים כי מרים הם". כאשר המים נקוו למקום אחד ליבשה, חל מרירות במים. גם בסוטה

בלשון אחרת, יש מים מתוקים, מים מלוחים, ומים מרורים. המים של יום ראשון, שהוא מים מעיקרא - הם מים מתוקים. המים של יום שני, שהם מים של בכי של געגועים והשתוקקות - הם מים מלוחים. ומצד כך אומרים חז"ל שהקב"ה ניחם את המים התחתונים

מהות המידות - מים כח התענוג שבמים

עלייה מיסוד העפר ליסוד המים

וודאי בלשון החיצונית כל אחד מאיתנו מכיר מים, אבל כשבאנו לתפוס את התפיסה שנקראת יסוד המים, צריך להבין ראשית, שתפיסת יסוד המים זה מעבר התפיסה של אחרי החטא.

אבל כשנאמר "עפר אתה", כוונת הדבר, שמאז כל אדם ירד למדרגת גוף. כל אחד מאיתנו מכיר את זה לפי ערכו, וזה הכרה פשוטה לכל אחד, כי אנחנו נמצאים אחר החטא. אבל כאן אנחנו מדברים איך לעלות מעלה מיסוד העפר ליסוד המים.

היסוד העפר הוא היסוד שמוכר לכולנו, כי זה המדרגה שנפלנו לו מאז חטא אדם הראשון שנאמר בו "עפר אתה ואל עפר תשוב". שם אנחנו נמצאים. "עפר אתה" - כלומר, אדם התכלל במצב של עפר אתה. והרי האדם נבראה מנשמה וגוף, הגוף מן העפר אבל הנשמה היא לא מן העפר,

התפיסה הפשוטה של תענוג היום - מדרגת מים דעפר

מים דעפר הוא גם תענוג, אבל איזה תענוג? רק לפרקים.

בלשון הכי ברורה ופשוטה, ביום שלישי דמעשה בראשית נאמר יקוו המים ותראה היבשה - האם ביבשה יש מים או אין מים? אילו לא היה כלל מים ביבשה, אז כל האדם ימותו. אבל אם הכל היבשה מלאה מים? לא. העיקר היא יבשה, ויש בו מקצת מים.

רוח דעפר, מים דעפר, ועפר דעפר. זה מה שיש בידינו עכשיו. "כי עפר אתה" - עומק הדבר, שגם שאתה תופס אש, איזה אש אתה תופס? רק אש של עפר. וכן במים ורוח - כשאתה תופס מים ורוח, אתה תופס רק את המים והרוח של עפר.

מה ההבדל א"כ בין מים דעפר למים דכללות?

מחטא אדם הראשון ואילך, נאמר "כי עפר אתה ואל עפר תשוב". כל מים ורוח ואש שאנחנו תופסים אותו - הוא רק במדרגת עפר.

בלשון רבותינו, זה נקרא אש דעפר, רוח דעפר, מים דעפר ועפר דעפר. ויש אש דמים, רוח דמים, מים דמים, ועפר דמים. התפיסה שיש לנו באש ורוח ומים בעפר - זה תפיסה של אש דעפר,

זה תפיסה של חיים. בלשון הכי פשוטה של רוב בני אדם, אדם יכול לחיות כל היום כמעט בלי תענוג. מבשרי אחזה, כמה זמן האדם צריך בכל יום לשתות מים? יש זמן מעט בכל יום שהאדם שותה מים, אבל זה לא צורת רוב היום. בלשון ברורה של נפש, כך נראה החיים - כמעט בלי תענוג.

הנפש נמצאת במקום של ארץ, במקום של "נפשנו יבשה", וזה נאמר על דור המדבר, ועומק הדבר, כי הם נמצאים במדרגת יבשה. בוודאי שהיה

להם נס במדבר של מי הבאר, שהיה שורש למים עליונים, אבל מדרגת כל הנפשות מאז חטא אדם הראשון ואילך היה תפיסת יבשה. ודאי שגם ביבשה יש מים, אבל יבשה מגלה מקום שהטבע הפשוט של אדם מהו? יסוד העפר. היבשה היא יסוד העפר כפשוטו.

מאז חטא אדם הראשון ואילך, כמעט כל אדם חי בלי תענוג, ויש לו רק לפרקים מעט מזעיר של תענוג. וכשיש לנפשות את אותו מעט תענוג,

גם בשעה שהם מתענגים, בעומק הנפש לא מתענגת ביסוד המים, אלא מהמים שבעפר. אם רואים מים שבעפר, זה מים מלוכלכים, לא מים נקיים. זה התענוג של רוב נפשות של היום, וזה נקרא "אין רע למטה מנגע".

כל מצורע נחשב כמת, והמצורע הוא זה שורש הנגעים. כל מים של יסוד העפר בעומק, זה מים של נגע. זה מים שבני אדם מתאווים אליהם, וזה נקרא תאוות התענוגים, תאוה שבאה בעצם לקבל תענוג ממים דעפר.

תענוג של מים דכללות - תענוג אמיתית

לעומת מים דעפר, המים הכלליים נקרא אהבת תענוגים. ויש נפקא מינא עצום בין תאוות התענוגים - מים דעפר, לאהבת התענוגים - מים כלליים. המים הכלליים יסודה - התפיסה שיכול להתענג בכל דבר.

במים דעפר, ממה יכול להתענג? בדברים פרטיים בלבד. אבל מים כיסוד המים יש בהם גילוי שכל דבר היא תענוג.

עכשיו נבין מדוע יסוד המים היא כל כך נעלם בנפשות. בשעה שאדם הראשון אכל מעץ הדעת טוב ורע, הוא ירד ממדרגת ענג למדרגת נגע. "אין בטוב למעלה מעונג ואין ברע למטה מנגע", כיון שאדם אכל מעץ הדעת טוב ורע, הוא ירד למקום שהיא מעורב טוב ברע, כלומר, מקום שמעורב נגע ועונג. אז בעצם אין שם עונג, כי רבותינו אומרים שעונג תמידי אינו עונג. ולמה? כי בשעה שאדם הראשון אכל מעץ הדעת טוב ורע, שהוא תערובת של טוב-ענג ורע-נגע, יש רצוא ושב בין ענג ונגע.

אבל לעתיד לבוא, שהרע יסור מן העולם, שנאמר שם "אז תתענג על ה'", ואז הוא לשון עתיד - שמה התענוג תמידי יהיה תענוג. בתוך עולם דידן, תענוג תמידי אינו תענוג, ולמה? כי התענוג היא ממים דעפר, שמעמיד תענוג רק לזמן. אבל לעתיד לבוא, תענוג תמידי הוא עיקר התענוג, כי אז יהיה מים כלליים שמעמידים תענוג תמידי.

למה תענוג תמידי אינו תמידי אם אני יכול לגעת בנקודת התענוג שבכל דבר?

תשובה לדבר, בלשון ברורה, מחמת שהאדם נמצא במדרגת העפר ולא במדרגת יסוד המים. ובלשון פשוטה מאד, כאשר האדם מנסה לצרף עצמו למקום של תענוג תמידי, הנפש שלו עומד במקום טוב ורע ואם הוא מנסה לעמוד תמיד בטוב, בעצם הוא מנסה לעמוד במדרגה שאינו מקומו, וממילא הוא מנסה לצרף עצמו למקום שנפשו אינו יכול להצטרף - הוא לא מסוגל להתענג בו.

ובלשון יותר עמוקה, במדרגת העפר, כל התענוג בנוי על אופן רצוא ושב. זה לא רק שמתענג לזמן, אלא תפיסת התענוג בנוי ברצוא ושב, הוא מונע מטוב לרע. מה קורה כאשר אדם מנסה להתענג כל הזמן? אין לו תענוג בדבר שהוא כולו טוב, אין לו בזה תענוג, כי הנפש בנוי באופן של רצוא ושב. אם הוא ינסה להתענג כל זמן מה יעשה? הוא ימות. כי הוא לא נמצא בתפיסה שהוא יכול להתענג כל הזמן.

א"כ בתמצית הדברים, בשורש היצירה של יסוד המים, שזה המים שבא מרוח וכמו שאמרו חז"ל, וזה המים שממלאים את הכל, שהוא מים שהוא כולו תענוג תמידי - זה מים שמברר שהנפש חיה בתפיסה שהיא כולו תענוג.

(המשך בגיליון הבא בע"ה)

מהות המידות 032 מים תענוג
מספר שיעור בקול הלישון 1130902

פרק ו' מים שבמים

הקלוקל

הקדושין אלא בירך דייקא. וכן הוא בשו"ת מהרש"ם (יו"ד תשובה צא). וזהו קנאה בתאוה דייקא, והבן. וכן יש קנאת כל אשה בירך חברתה, אם ממעט לה מצות עונה, כמ"ש בסמ"ק (עשה רפ"ה), והובא בפתחי תשובה (אה"ע עו, ס"ק ג).

והנה ככל שהאדם דבק יותר בתאוות מכח יסוד המים, כן קנאתו על חבריו שיש לו יותר תאוות והשיגם, גדלה יותר. והבן שיש כאן ב' שלבים בקלוקל. (א) דבקות עצמית שלו בתאוה. (ב) קנאה על חבריו שהשיג תאוות יתר מהשגתו שלו.

החת"ס (תורת משה, הספד על מיתת צדיקים) וז"ל, "כל זונה (ונקראת זונה מלשון שמשם שורש חיותה ומזונה, והבן מאד, ופשטות הוא מלשון לזיינו למיניהו כמ"ש בתרגום, ושורשם חד) מתקנאת בירך חברתה ע"ד שאמרו אפילו זונות מפרכסות, כי ראוי ומחויב שתהיה שונאות זו את זו ומתקנאות זו בזו", עכ"ל. ובהרחבה נאמר בשני צרות, כלשון הרמב"ן (גיטין כג). צרתה שמקנאת בירך חברתה", עכ"ל. ועיין יבמות קיז. ומגילה יג. ששם עיקר מימרא זו. ועיין מעשה רוקח (על הרמב"ם הל' אישות פט"ו ה"ז שיכולה לתבוע גט וכתובה אם נשא אחרת עליה) ועיין תשובת רדב"ז (סימן א"עז, ג) שהקנאה לא בעצם

מים שבמים שבמים - זו קנאה גמורה בתאוה של רעהו.

ואמרו חז"ל (מגילה יג.) אין אשה מתקנאת אלא בירך חברתה. וכתב בחת"ס (תורת משה על מגילת אסתר ד"ה אשר לא תבוא ושתי) וז"ל, "כדי שתתקנא בירך חברתה, יתצטער צער עולם, וקשה ממיתה. וע"ז כתיב (שיר השירים ח, ו) קשה כשאויל קנאה", עכ"ל.

ובתפארת יונתן (בראשית טז, ב) כתב וז"ל, "דאין האשה מתקנא אלא בירך חברתה, ומאה מיתות ולא אחת", עכ"ל. ועיקר קנאה זו מתגלה בזונות, כמ"ש

התיקון

ויש תיקון הרע ע"י מלחמה עמו, וזו כל עבודת בעלי המוסר. ויש תיקון הרע מיניה וביה, בבחינת 'ממכה עצמה מתקן רטיה', וזו הדרך שנתבאר השתא, תיקון התאוה ע"י קנאה, ויש לכך עוד אופנים שונים, וזו רק אחת מהם. (בכל תיקון רע ברע יש סיכון מסוים. זה תלוי בשיעור כוחות נפשו של האדם - כמה חזקה אצלו המידה הרעה לעומת כמה חזקה התאוה, וגם כמה שליטה יש לו על כוחותיו).

ולתקן את עצמו, שני קלוקלים אלו הבנויים אחד על השני כנ"ל, מתקנים אחד את השני, כי כאשר נחלשת תאותו על ידי הקנאה, בזה יכול לתקן את תאוותיו, כי חולשת התאוה היא גופא תיקונה, וזהו תיקון הרע מיניה וביה.

והבן שיש תיקון הרע ע"י הטוב, בבחינת 'סור מרע ועשה טוב', וכנודע מהבעש"ט, שע"י הטוב מתקן את הרע.

כאשר האדם מקנא בתאוות של זולתו שהשיגם, זה אינו רק יוצר קנאה, אלא יש לכך תולדה פעמים רבות, והיא שהחיות שמקבל עתה מתאוותיו שלו הולכות וקטנות, כי כח הקנאה בתאוות והנאות רעהו, עוקרת את התענוג מן תאוותיו ותענוגיו שלו. ומי שאינו רוצה לתקן את עצמו, ע"ז נאמר "קשה כשאויל קנאה", כאב כמיתה הנ"ל. אולם הרוצה לעבוד

סיפורי המידות כוחה של מידה רעה

תמיד אומרת שלכבוד ראש חודש אפשר קצת להתפנק, הי, בדיוק היום ראש חודש בטח יש לנו פיצה בבית.

- איזה כיף לכם, הלוואי עלי, הייתי ממש שמח שהיינו קונים כאן פיצה, בחיים אנחנו לא קונים פיצה אולי, מקסימום, זה בערב פסח ביום של בדיקת חמץ שאין כלום בבית, ואז אנחנו עומדים כמה שעות בתורות של הפיצה וגם זה לא כל שנה..."

תראו מי יושב שם קרא לפתע אחד מהצועדים.

קבוצת הילדים שחזרה מהתלמוד תורה התנהגה בשוכבות כדרכם של תינוקות היוצאים מבית ספרם. עליזות ניכרה על פניהם והם התקדמו באיטיות במעלה הרחוב לכיון המרכז המסחרי.

בליל של משפטים נשמע מתוך הקבוצה:

- ואוו איזה ריח של פיצה, ממש מגרה...

- נו זה מגיע מהחנות של פיצ'ה, יש לו פיצה משהו- משהו. אנחנו קונים אצלו כל ראש חודש, אמא שלי

- תראו, זה דני, יושב שם על פיצה.

- איפה הוא אני לא רואה, על מי אתה מדבר?

- נו, ההוא שיושב ליד האיש עם הזקן הלבן.

- אתה לא רואה? ההוא עם האייס-קפה והמגש פיצה זה דני!

- וואי, איזה כיף לו כנראה סבא שלו הגיע עכשיו לארץ

- הייתי גם רוצה פיצה עכשיו, אני ממש רעב....

- כמה חבל שאף פעם אמא שלנו לא קונה כאן פיצה.¹

השיח בין הילדים המשיך ועבר מנושא לנושא אבל מוחו של מוטי היה עסוק עדיין בנושא הראשון - הפיצה שבחנות.

הריחות עוד הציפו את לבו, הוא ממש השתוקק לנגוס במשולש הפיצה. בעיני רוחו הוא ניסה לדמיין את עצמו מחזיק בפיצה החמימה בשילוב אייס-קפה קריר...²

שלום אמא הוא פתח את דלת הבית בתנופה כשהדים של ריחות עזים מקבלים את פניו.

מה נשמע צדיק, איך היה בחיידר, הכנתי לכבוד ראש חודש את הפיצה שאתה אוהב, בא מתוק שלי תתלה את התיק ותלך ליטול ידיים, אני יודעת שזה מה שאתה הכי אוהב, חשבת עליך, והחלטתי שלכבוד ראש חודש אני יכין פיצה.

מוטי נעצר לרגע.

הדמיונות על הפיצה מהחנות יחד עם הריח המהביל מהבית ממש בלבלו אותו.

1 הקנאה בתאוות של חברו היא קנאה של מים דמים דמים, כלומר, קנאה שממוקדת בהנאות שיש אצל חברו.

2 המצב של מוטי מורכב משני חלקים, מהתאוה שלו ומהקנאה בתאוות של דני, למוטי יש תאוה לפיצה וכשהוא רואה את דני אוכל פיצה ולא אין פיצה, מתעוררים בו רגשות של קנאה.

ההימצאות של פיצה בידיו של השני אינה רק צורה של גירוי תשוקתו של האדם אל תאוהו, אלא זה כבר התמקדות באדם שמחזיק את התאוה, שיש לו איזה יתרון - שלי אין.

הנה, כעת הוא מקבל את הפיצה מאמא שלו, בדיוק אחרי שזה בדיוק מה שהוא חלם עליו, איזה תזמון מושלם ממש שווה.

אולם מיד הוא נעצר וחכך בדעתו, נכון, הוא מאד אוהב את הפיצה של אמא שלו, אבל 'זה לא זה'.

הפיצה שהיא מכינה היא בוודאי טעימה, אבל הפיצה של החנות זה משהו ברמה הרבה יותר גבוהה... היא מריחה הרבה יותר טוב... היא מפוצצת בגינה צהובה... והיא נראית כל כך דקה ופריכה.

נו, אם תחכה עוד קצת לא יישאר לך כלום... על מה אתה חושב שם... ניסתה אמא לזרז אותו.

מוטי התנער לרגע מהרהוריו, הוא התקדם לכיוון הכיור, אבל זווית עינו שקלטה את הפיצה שהמתינה על השולחן, גרמה לו לשקוע שוב בדמיונות.

אה, עכשיו ברור שזה בכלל לא מה שחלמתי עליו בדרך המאפה הזה יותר דומה לפיתה עם חתיכות של גבינה צהובה.

ובכלל דני ישב שם עם כוס אייס קפה...

אני לא מבינה, למה אתה לא נוטל ידיים אמא קטעה את רצף מחשבותיו כשהיא כבר קצרת רוח תמיד כשאמרת שהכנתי פיצה הייתה קופץ מאושר, מה קרה היום?

היא המשיכה להוציא עוד מגש מהתנור ומוטי שניסה להציץ לכיוון המגש היוצא ולחפש שם את הפיצה של פיצלה... התאכזב שוב...

מוטי ניסה להתחמק והשיב בשקט: לא יודע אמא, אבל אין לי כ"כ תאבון, אולי אני אנוח קצת ואז אני יבוא לאכול.

מוטי חמק לחדרו בשקט בזמן שאימו ממשיכה לעבוד במטבח ללא לאות - מרדדת עוד ריבוע של בצק, מפזרת תבלינים וגבינה צהובה, ובמקביל מוציאה תבנית נוספת שכבר מעלה ריח מהביל וטרי מהתנור.

מה קורה צדיק שלי, מוטי אמא של מוטי פתחה את הדלת של החדר כעבור מספר דקות הכנתי את הפיצה

אבל כיוון שכולנו בני אדם והקב"ה ברא אותנו כאן בעולם בשביל לעבוד על המידות, אז כנראה שהרבה מאתנו נתקלו בחיים האישיים שלה במידת הקנאה...

מספר אצבעות הורמו למעלה בביטחון, אבל המלמד היה מעוניין למקד אותם על נקודה מסוימת הייתי רוצה לנסות להתחיל קודם לראות מה קורה כשאנחנו מקנאים, לאן זה יכול להגיע, מה אנחנו מפסידים מזה שאנחנו מקנאים.

כתוב בפסוק 'ורקב עצמות קנאה', וחז"ל מסבירים שמי שמקנא זה מביא לכך שאחרי שהוא ימות העצמות יירקבו, אבל מי שאינו מקנא - גופו יישאר שלם.

אתם מבינים את הנקודה שרואים כאן בחז"ל זו נקודה מבהילה הגביה המלמד את קולו האדם מקנא בלב שלו ויש לזה אח"כ השלכות על הגוף שלו, שימו לב כמה הקנאה זה דבר שיכול להזיק, והייתי רוצה שמישהו יביא לנו המחשה לנקודה הזו.

האצבעות שהורמו היו מועטות יותר, ואף בביטחון מועט יותר.

המלמד בחר במוטי מוטי, בא לידי ונשמע מה יש לך לספר לנו!

מוטי ניגש לקדמת הכיתה ונעמד על יד שולחן המלמד, בתחילה דיבר בקול שקט, שהלך אט אט והתחזק.

כך סיפר למשך דקות ספורות את מלוא הסיפור עם הפיצה של אמא שלו, כאשר ב'אורח פלא' הוא לא אפי' לא רצה לאכול אותה.

נפלא מאד מוטי המלמד היה נראה מרוצה מהדוגמא הבאת לנו דוגמא נפלאה על איך שהקנאה מזיקה לאדם כל כך עד שהוא מאבד את הטעם בדברים אחרים שיש לו, זו ממש דוגמא מעולה.

'ילדים יקרים! המלמד הורה למוטי לחזור למקומו והמשיך את השיעור הסיפור שמוטי נתן לנו עכשיו ממחיש לנו יותר מכל דבר אחר את הנקודה שרצינו לעסוק בה עכשיו.

בעצם מה שמוטי סיפר לנו עכשיו זה דבר מאוד מזעזע, שהמידות הרעות ממש הורסות את האדם, וזה במיוחד

במיוחד בשבילך, רציתי שיהיה לך משהו טעים לכבוד ראש-חודש.

רגע בכלל אתה בכלל? אמא של מוטי הופתעה לגלות חדר ריק.

אני כאן אמא אני עוד מעט בא לאכול אין לי כל כך תאבון נשמע קול עמום מתחת שמיכת הפוך העבה.

ילדים יקרים! פתח המלמד את השיעור השבוע במסגרת המבצע על עבודת המידות נלמד על מידת הקנאה.

מדובר היה בשיעור שהיה אהוב על התלמידים במיוחד. המלמד הקפיד על העברת התוכן הלימודי בצורה חווייתית ומהנה.

אני רואה שאתם מתקדמים יפה מאוד, גם בהבנת הדברים, אבל בעיקר במעשה!

האמת שלא רק אני טוען ככה, כמה וכמה הורים התקשרו אלי ואמרו לי שהמבצע שהתחיל בתחילת הקיץ הוסיף הרבה מאד בבית.

הם אמרו לי שרואים בחוש שהילד שלהם מוותר הרבה ואפי' משתדל שלא לכעוס.

מכאן המשיך המלמד להתקדם הלאה תדעו, מי שלא עובד על הקנאה מאז היותו ילד, יכול להגיע גם לגיל מבוגר מאד ולגלות שהוא מקנא ממש כמו ילד קטן.

הפעם נעשה תוכנית כזו, לא אני יהיה זה שמלמד אתכם מה היא המידה, אלא אתם תלמדו אחד את השני! הפעם זה יהיה לימוד משותף! כל אחד יאמר את מה שהוא חושב ויחד נגיע להבנת הנושא.

המלמד התחיל לפרט את צורת התוכנית אם יש כאן ילד שמוכן לעמוד כאן לידי ולתת לנו דוגמא על קנאה, והכי טוב אם יהיה כאן למישהו לספר סיפור אישי, סיפור שקרה לו בעצמו.

אמנם היה עדיף שלא יהיה כאן לאף אחד סיפור אישי,

בקנאה.

אם האדם נשאר עם הקנאה שלו, הוא באמת בבעיה קשה! הוא הרי ממש סובל! הרי כעת אין לו טעם והנאה ממה שיש שלו.

הרי מוטי הוא לא נראה בטבעו סגנון שמקפיד למלא את תאוותיו באופן המירבי... אבל כשזה מגיע לכדי קנאה, זה כבר משהו... הקנאה כביכול מרקיבה את עצמותיו של האדם! ובמקרה שלנו - הקנאה גורמת לו שלא יוכל ליהנות גם מדברים שכבר יש לו.

אבל אם מחליטים לנצל את ההזדמנות ולעבוד על הקנאה, אז בעצם אפשר להשתמש עם ההיחלשות של התאוה בכדי לעצור בזה את הקנאה.

ועכשיו אני רוצה להפתיע אותכם עם דרך מעניינת כיצד לצאת מתוך המידה הזו המשיך המלמד ברצף אל השלב הבא של השיעור.

כי הרי אם אין לו תאוה אל הדבר גם קנאה לא יהיה לו

הרעיון פה הוא להשתמש במידה רעה אחת בשביל לבטל מידה אחרת, ממש כמו 'סכסכתי מצרים במצרים', רשע אחד נלחם בשני והורג אותו, ככה גם כאן צריך לנצל את הכוח של הקנאה בשביל להחליש את התאוה, וגם הפוך, להשתמש עם ההיחלשות של התאוה בכדי להמשיך ולהחליש את הקנאה.³

וזה אני רוצה להמחיש לכם ע"י דוגמא מדבר מדהים שקרה לאחרונה, ולא בטוח שהרבה שמו לב לזה.

אבל רק נקודה אחת צריכה להיות ברורה - אם לא רוצים לעשות את זה, זה לא קורה לבד, אלא זה יישאר במצב העגום כמות שהוא, שהאדם רק יסבול ויצטער יותר ויותר.

כאן המלמד סיפר להם על התהפוכות שקרו בעולם בתקופה האחרונה.

ולפי"ז יוצא שהמשימה שמוטל עליכם כעת היא כדיוק מה שלמדנו בשבוע של מידת התאוה, רק שעכשיו אתם צריכים לעשות את זה עם מטרה נוספת, לא רק לעקור את התאוה אלא גם את הקנאה.

על המצב העולמי שבו היו כמה מדינות שהשקיעו משאבים וכוחות רבים בכדי להגיע למטרה מסוימת, והיא - להילחם נגד היהודים באר"י, ואיך שהתגלגלו הדברים עד כדי שהם פשוט נלחמו ביניהם, מדינה אחת נגד השנייה, וכך ירדה כל השקעתם לאבדון, והייתה בזה ישועה נפלאה לעם העומד בציון.

המלמד אף היה מצויד בגזרי עיתונים בהם הובא פרטי מידע על היכולות העצומות שהיו לאותם מדינות, ועל ההשלכות שהיו יכולות להיות מכך, והקריא זאת בפני התלמידים.

ועכשיו נשוב לנידון שלנו חתך המלמד באחת תוך שכולם מרותקים לדבריו.

3 יש אופן של תיקון של הרע על ידי ביצוע מלחמה נגד הרע, זו היא דרך בעלי המוסר. יש אופן של תיקון הרע על ידי שמאירים בו את הטוב זו היא דרך בעלי החסידות. ויש אופן של תיקון הרע בדרך של מיניה וביה.

רכישת ספרי הרב ספרי אברמוביץ משלוח ברחבי העולם
03.578.2270
USA 718.871.8652
books2270@gmail.com

כל החומר שמופיע בגיליונות מידי שבוע יוצא לאור לראשונה

קו ישיר לשמיעת שיעורי מורנו הרב שליט"א 'ב'קול הלשון' ישראל 073.295.1245

לקבלת העלון בדוא"ל bilvavi231@gmail.com לקבלת העלון פקס 03.548.0529

© כל הזכויות שמורות 'בלבבי משכן אבנה' טלפון 052.763.8588 פקס 03.548.0529 bilvavi231@gmail.com

פני הלב - עולמה הפנימי של אישה בימינו הוא אוסף שיעורים מעמיקים ומעוררי השראה על עבודת ה' הייחודית לאישה היהודית מאת מחבר הספרים הנודעים 'בלבבי משכן אבנה' ודע את'.

הספר עוסק בכוחות המיוחדים שהעניק הבורא לנשמת האישה היהודית, כגון: היכולת המיוחדת להשתמש ב"לב הרוחני", טבע ה"הבינה היתרה שניתנה לנשים", ההשלכות העמוקות של "כמות הדיבור העודפת" של אישה, תחומי החזק של האם בגידול ילדים, והמשמעות העמוקה של מידת הצניעות, ועוד.

בסיום הספר מופיע קטע של שאלות ותשובות, המציע הכוונה מעשית לנשים בכל תחומי החיים.

פני הלב הוא ספר חיוני שמעניק לאישה היהודית כלים להתבוננות פנימית ולהגשמת מלוא הפוטנציאל האישי והרוחני שלה. זהו מדריך מעשי שמסייע לאישה להתחבר ולהישאר מחוברת ומעוגנת לנמל הפנימי והבטוח שלה.

בחניות בארץ

פני הלב
עולמה הפנימי
של אישה בימינו
עמודים 336
פרקים 18

עולמה הפנימי
של אישה
בימינו

בקרוב!

280 עמודים

פרקים 19

דע את
חלקך

ותן חלקנו

חדש <<<

בין הנושאים שבהם עוסק הספר:

- ◆ הכלי הפנימי להכרת חלקו שלו
- ◆ דרכי ההשקטה של נפש האדם
- ◆ הכרת חלקו ע"י חוש המישוש שבלב
- ◆ הדרכה מעשית להכרת חלקו
- ◆ צורת חיים של אחדות מוח ולב
- ◆ הכרת חלקו מכח הארת הנשמה
- ◆ שו"ת בענין ידיעת שורש הנשמה הפרטי